

Det forekommer mig betegnende, at for at finde et Sammenligningsmateriale, der kan bibringe os et ikke alt for nedslaaende Indtryk af den nuværende Situation, er den højtærede Minister nødt til at ty til de ganske unormale Tilstande, som herskede i den danske Finanshusholdning i Aarene, som fulgte umiddelbart efter vor sidste, ulykkelige Krig. Det er i og for sig et yderst karakteristisk Træk, som ikke netop tjener til at stille den øjeblikkelige Situation i en lysere, mere tiltalende Belysning.

Efter 1870 gik Statsgælden, som jeg før sagde, stærkt nedad. Den naaede sit laveste Punkt i 1880, da den — jeg ser naturligvis bort fra de vestindiske Kreditbeviser — var godt 173 Mill. Kr. eller næppe 88 Kr. pr. Indbygger. I Forhold til Indbyggerantallet, altsaa relativt, naaede Gælden dog lavere ned siden hen og stod lavest den 31. Marts 1894, da den var nede paa 182 Millioner eller kun 81 Kr. pr. Individ i Landet. Med dette Tidspunkt forekommer det mig, det havde været rigtigere at drage Sammenligning. Da stod vi dybest i Bølgedalen, og det forekommer mig, det havde givet et rigtigere og sandere Billede af Udviklingen, hvis man havde draget Sammenligningen med dette Tidspunkt. Saa stiger og synker Statsgælden i de følgende Aar, Opgang og Nedgang veksle noget med hinanden. Den 31. Marts 1894 var, som jeg sagde før, Gældens Gennemsnitsbeløb pr. Indbygger 81 Kr., 5 Aar senere 86 Kr., atter 5 Aar senere 95½ Kr., og saa synker det til den 31. Marts 1909 til 87 Kr. Men da, i Sommeren 1909, er det, den voldsomme Stigning indtræder, en Stigning, som er af en fuldstændig eksplosiv Karakter. I Foraaret 1909 skyldte vi 234 Millioner — jeg ser her ogsaa bort fra de 20 Millioner i Hypotekbankens Grundfond —, et Aar senere skyldte vi 282 Millioner, og nu skyldte vi 317 Millioner, en Forøgelse med over 35 pCt., over 1/3 af Statsgældens Beløb, fra 87 til ca. 117 Kr. pr. Individ.

Det er, forekommer det mig, en i høj Grad foruroligende Bevægelse, vi staa i, og jeg kan tilføje, det er vistnok en eksempelløs Bevægelse. Saa vidt jeg ved, er der ikke noget andet europæisk Land, som i de sidste 10—15—20 Aar kan

opvise Sidestykke dertil. Jeg har gennemgaaet, ganske vist ikke alle, men de fleste europæiske Staters Opgørelser for den sidste halve eller hele Snes Aar, og jeg har ikke noget Sted fundet noget Eksempel paa en saa voldsom Stigning af Statsgælden i saa kort en Periode. Den stærkeste Stigning, jeg i noget Land har fundet, er i Norge, hvor der i en Periode af 2 Aar, altsaa et halvt Aar længere end her, er sket en Forøgelse med 29 pCt., med 29 pCt. i 2 Aar ere dog betydeligt mindre end 35 pCt. i halvandet Aar. I Sverige er Statsgælden i et Tidsrum af 2 Aar stegen med 22 pCt., i Serbien med 21 pCt., i Belgien med 13 og i Holland med 5 pCt. osv. I Rusland træffer man en Forøgelse af Statsgælden som Følge af den østasiatiske Krig i de 3 Aar fra 1904 til 1907 med omtrent 30 pCt. I England har Boerkrigen givet Anledning til en Forøgelse med omtrent 23 pCt. i de 4 Aar fra 1899 til 1903, men af denne ekstraordinære Stigning er omtrent Halvdelen bragt ud af Verden. Jeg tror, som sagt, at man i de sidste 10—20 Aar, i hvad man kan kalde den historiske Periode af den moderne Finanshusholdning, ikke finder noget tilsvarende i noget som helst Land. Vi have altsaa den tvivlsomme Ære herhjemme at have sat en Verdensrekord i Retning af en voldsom, rapid Forøgelse af Gælden. Det er denne Bevægelse, dette, at vi stadig med saa korte Mellemlum have maattet indfinde os og nu paa ny maa indfinde os paa det internationale Pengemarked som Laansøgere, langt mere end det absolutte Beløb, som jeg synes er saa overmaade betænkeligt. For er det end fuldkommen sandt, som den højtærede Minister ogsaa siger, at vi endnu ikke ere nogen dybt forgældet Stat, er det dog lige saa sandt, at vi ere godt paa Vej til at blive det.

Og Statsgældens Forøgelse er ikke blot i og for sig et uhyggeligt Udslag af den økonomiske Misère, men tillige et meget effektivt Middel til i Fremtiden at vedligeholde og forstærke denne Misère og gøre det vanskeliggere for os at komme ud af den. Statsgælden skal jo nemlig forrentes. Hver Gang vi laane op imod 30 Millioner, betyder det en aarlig Udgiftsforøgelse med en ny Million. Det bliver saa meget van-